

6 Instituut Mr. Schats, Rotterdam

Werken in niveaugroepen

Samenvatting

Integratie van zorg en onderwijs speelt een belangrijke rol op Instituut Mr. Schats. Verbeteringen op het ene gebied vormen belangrijke voorwaarden voor verbeteringen op het andere gebied. Omdat veel leerlingen een leesachterstand hebben, heeft de school deelgenomen aan een taalleesverbetertraject. Hierdoor kreeg het onderwijs meer nadruk. Waren leerkrachten voorheen gericht op de doelgroepen en hoe daarop aan te sluiten, inmiddels zijn zij doelgerichter aan het werk. Dat is te merken aan de toetsresultaten en het leesplezier bij de leerlingen. Stichting Horizon, waarvan Instituut Mr. Schats deel uitmaakt, werkt planmatig met cyclische evaluatieprocessen. Er zijn afspraken over klassenbezoek van de intern begeleiders, gedragswetenschappers en de afdelingscoördinatoren. Horizon heeft een leerstoel aan de Universiteit Leiden waar onderzoek wordt uitgevoerd naar de effectiviteit van cluster 4-onderwijs. ▪

Verleiden om te lezen

John Staps, ***afdelingscoördinator / locatieleider Instituut Mr. Schats***

"We hadden een 1 aprilgrap bedacht over de introductie van een nieuwe letter. De minister vond dat het eenvoudiger kon door van de /sch/ één letter te maken. De kinderen zouden die week veel moeten oefenen op de nieuwe letter. Er was een leerling die bang was dat hij een nieuwe laptop moest kopen. Alle leerlingen en wat ouders stonden in rijen voor de presentatie. En toen bleek dat het een grap was. Dit voorbeeld kenmerkt onze school: ook voor deze kinderen zoeken we naar nieuwe gedrags- en leergrenzen. De omgang met autisme is vaak heel voorspelbaar, ze hebben veel structuur nodig. Dat maakt het wel erg saai en veilig. Leraren beoordelen of de leerlingen zo´n grap aankunnen. Binnen de ASS-groep (Autisme Spectrum Stoornis, red.) waren er toch twee die boos werden.

Minder effectieve leertijd

Er zijn een aantal beperkingen op leer- en gedragsgebied. Kinderen met autisme zijn veel later in de ontwikkeling van taal. Kinderen met ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, red.) hebben echt maar een concentratiespanne van een kwartier. De effectieve leertijd is minder dan op een reguliere basisschool. Veel van onze leerlingen komen met een leerachterstand binnen. Wij gaan ervoor om die leerachterstand weg te werken. Ik wil aan ouders en inspectie kunnen uitleggen wat de meerwaarde van cluster 4-onderwijs is.

Zuiver beeld

We hebben de afgelopen twee jaar het taalleesverbetertraject uitgevoerd. Zowel de gemeente Rotterdam als wijzelf zagen dat er een forse achterstand was. We kregen teamtraining met cursusdagen over de nieuwe methodes voor technisch en begrijpend lezen en ondersteuning in de klas bij de methode en de eerste analyses van de resultaten. Toen pas kregen we een zuiver beeld van zwakke en sterke lezers. Want die sterke lezers zijn hier ook gewoon. Ruimte en tijd voor de zwakke lezers vonden we bij klassenassistenten en stagiaires.

Verleiden

Na twee jaar zie je resultaten, de lijn gaat omhoog. Kinderen ervaren het zelf ook als een succes en gaan lezen leuker vinden. Dat vergroten we door mooie leeshoeken, voorleeswedstrijden met kinderen en een boek in plaats van een prijs te geven. Uitgevers spelen daarop in met een gekke lay-out, geurtjes, plaatjes met glans. Taal is de laatste twintig jaar naar de achtergrond geschoven. Vroeger werd thuis veel meer gelezen. Nu heerst de snelle game-cultuur en de tv. Onze kinderen met hun ondersteuningsbehoefte kiezen niet snel voor iets taligs, dus je moet ze verleiden. De kunst is ook om uit de mooie nieuwe methoden te halen wat erin zit. We gebruiken ook software, dat is gevarieerd en boeiend voor kinderen.

Ouders

De betrokkenheid van ouders is heel belangrijk voor de leerresultaten. Je moet ouders verleiden om te gaan verleiden. Ouders van de zwakke leerlingen hebben we gevraagd om thuis met lezen te beginnen en regelmatig naar de bibliotheek en de boekenmarkt te gaan. Ouderbetrokkenheid is moeilijk, omdat ouders niet in de buurt wonen en de meeste leerlingen pas om vijf uur thuis zijn, We organiseren daarom thema-avonden.

Logopedie

We hebben de logopedie weer in de school gehaald. Ideaal model, want ouders worden niet belast met vervoer en logopedie draagt bij aan de effectieve leertijd. De leerlingen hebben alleen al voor hun woordenschat veel aan logopedie. Het is zowel buiten als binnen de klas georganiseerd. Wat de leerkracht over logopedie leert, is ook toepasbaar voor andere kinderen. Zo jong mogelijk beginnen, dat heeft het meeste effect.

Kleine stapjes

Soms heb je twee leerlingen die heel laag scoren, maar als de groep *an sich* weinig vooruit gaat, dan moet je goed kunnen reflecteren op je eigen gedrag. Leraren zijn nu veel bewuster bezig met de resultaten en het vertalen van achterstanden in een effectieve aanpak. Ze zijn kritischer op hun eigen werk en durven zich meer kwetsbaar, leerbaar en gemotiveerd op te stellen. Volgend jaar gaan we meer van elkaar leren door klassenbezoeken. Het is ontzettend motiverend voor kinderen, ouders, leraren en schoolleiding als je ziet dat kleine stapjes - zoals het iets anders organiseren van lesaanbod en bewust omgaan met wat je doet in je klas - zo'n groot effect hebben!" ■

Na twee jaar zie je resultaten, de lijn gaat omhoog.

Irma Bergmans, ***intern begeleider***

"Onze school bestaat uit zeven groepen. Een groep 1/2, twee ASS-groepen en vier heterogene groepen. In de kleuterklas zitten alle problematieken, leeftijden en IQ's door elkaar. Vanaf groep 3 splitsen we de ASS-kinderen en de heterogene groepen met ADHD, ODD/CD (Oppositional Defiant Disorder en Conduct Disorders, gedragsstoornissen die zich uiten in moeite met gezag en vormen van geweld, red.) en hechtingsstoornissen. Toen het ZMOK-onderwijs veranderde in cluster 4 kregen we ook de kinderen met een vorm van autisme. Wij vinden dat de ASS-kinderen een ander klimaat nodig hebben. ASS-kinderen leren op een meer

Werken in niveaugroepen

individuele manier, ze zijn vaak ergens intensief in geïnteresseerd. Als je in je onderwijs uitgaat van die interesse, dan maakt zo iemand sprongen.

Basisvakken

Wij richten ons vooral op de vier basisvakken technisch lezen, begrijpend lezen, rekenen en spelling. We hebben als uitgangspunt de zone van naaste ontwikkeling. Je biedt iets aan wat niet te saai of te makkelijk is, maar het mag ook niet te moeilijk zijn. Daarnaast besteden we veel aandacht aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Dit doen we door veel individuele gesprekken met kinderen en klassengesprekken te voeren. We geven onder andere in alle groepen sociale vaardigheidstraining. We zijn van mening dat kinderen pas goed tot leren komen als ze goed in hun vel zitten. Als school doen we deze dingen nu allemaal goed.

Geen methoden

Deze school is begonnen als ZMOK-school. In de begintijd was het hoofddoel de kinderen in de klas te houden. Er waren voor heel veel vakken geen methoden, voor taal alleen kopieerbladen, voor de zaakvakken helemaal niets. We hadden boekjes gemaakt van gekopieerde werkbladen en voor rekenen hadden we een methode. Leerlingen pakten die boekjes zelf en als ze er niet uitkwamen dan vroegen ze hulp. Er werd nauwelijks klassikaal lesgegeven, alles gebeurde individueel. Je trainde hen eigenlijk op zelfstandig werken. Er kwamen leraren uit het regulier onderwijs en die zagen dat we echt achter liepen.

Niveaugroepen

We hebben gekozen om met alle groepen in niveaugroepen te gaan werken. Dat is op deze school lastig, want we zijn een kleine school met veel verschillende niveaus in een groep. Ook zijn er allerlei roosters. Niet iedereen kan tegelijk naar buiten, dan worden ze veel te druk. Daarom is er een buitenspeel-rooster. Bij de heterogene groepen hebben we de niveaugroepen per twee groepen georganiseerd, zodat je voldoende personeel voor alle niveaus kan inzetten. Op het moment dat een nieuwe leerling binnenkomt, krijgt hij een pedagogisch didactisch onderzoek voor rekenen, spelling en technisch lezen, daarna wordt hij in de niveaugroepen ingedeeld. Dat doen basisscholen niet, die maken hun groepen op leeftijd.

Vernieuwingen

We hebben eerst nieuwe methoden aangeschaft, daarna volgde het Cito-volgsysteem. De laatste twee jaar zijn erop gericht het onderwijs ook af te stemmen op de resultaten van die toetsen. We zijn begonnen om door de hele school technisch lezen vijf keer in de week als vak te geven met instructie op niveau. We hebben de bibliotheek uitgebreid van stripboek tot informatieboek. Voor zwakke lezers hebben we naast het basispakket speciale leesbegeleiding van stagiaires en klassenassistenten. De resultaten gaan zichtbaar omhoog. We zijn nu precies hetzelfde aan het doen met spelling. Eerst naar de Cito-gegevens kijken, dan een foutenanalyse maken en daarna je doelen vaststellen. Hierbij clusteren we kinderen op hun niveau.

ASS-kinderen zijn vaak ergens intensief in geïnteresseerd.

Analyseren

De essentie is dat we veel doelgerichter werken. In de periode dat we met methoden gingen werken, volgden leerkrachten de methode, zonder te kijken naar de lange en korte termijndoelen. Nu zoek je werkmateriaal bij het doel op dat moment voor die leerling. Om de acht weken bespreek ik met de leraren de resultaten. Gezamenlijk analyseren we de resultaten en stellen we streefdoelen. We zijn nog lang niet bij het eindpunt. Dit jaar ben ik gestart om bij het vak spelling niet meer te zeggen welk boekje bij een leerling uit moet zijn, maar welke doelen de leerling moet behalen. Dan kan je aan een leraar vragen: Wat kan je anders doen?" ■

De lat zo hoog mogelijk

Peter de Vaal, sectormanager Horizon

"Ik maak deel uit van het managementteam van Horizon, een stichting voor jeugdzorg en onderwijs. Wij hebben een heel breed pakket met 24-uurs zorg in internaten, dagbehandelingen, pleegzorg en onderwijs. Van oudsher was zorg voor deze kinderen het belangrijkste. Tien jaar geleden was je al een hele goede leraar als je de ZMOK-leerlingen in de klas hield. Dat wilden we doorbreken en vooral zorgen dat leerlingen plezier krijgen in leren. Inmiddels hebben al onze scholen het basisarrangement, het hoogst haalbare bij de Inspectie. In ons meerjarig beleidsplan staat nu: onderwijs is leidend. Het gaat over leren, dat is een hele omslag. We zijn er heel slecht in om naar buiten toe ons te verantwoorden, maar je mag trots zijn wat je doet: laat maar zien.

Voorwaarden

Als stichting proberen we de voorwaarden binnen de school te optimaliseren. Elke school heeft een intern begeleider en een gedragswetenschapper. De Commissie van Begeleiding zet de koers uit. We werken nu zo'n vijf jaar planmatig met cyclische evaluatieprocessen. Als stichting maken we afspraken over klassenbezoek van de intern begeleiders, gedragswetenschappers en de afdelingscoördinatoren. We hebben daarnaast de Horizonacademie met individuele cursussen en teamtrainingen. Horizon heeft een leerstoel aan de universiteit van Leiden waar professor Evert Scholte als bijzonder hoogleraar Orthopedagogiek onderzoek doet naar de effectiviteit van cluster 4-onderwijs. Zo willen we wetenschappelijk laten zien dat we ertoe doen. Tot slot hebben we binnen Horizon een afdeling 'Beleid en Kwaliteit'. Zij maken onder meer vragenlijsten voor leerlingen en ouders over de beleving in de school. Als leerlingen de school een 4, 5 of 8 geven, dan weet je hoe zij het ervaren.

Gewone school

We hebben met drie locaties meegedaan met de landelijke pilot van het taalleesverbeterplan. Je gaat gericht met lezen aan de slag. Leraren worden enthousiast omdat ze resultaten boeken. Kinderen krijgen plezier en dat alles geeft een grote *boost* in de school. De lat moet zo hoog mogelijk, maar dan kom je in een spanningsveld terecht. Deze kinderen vinden toetsen eng en lastig en hebben direct afwijkend gedrag. In zo'n situatie is het klimaat op school erg belangrijk en je moet maatwerkoplossingen zoeken, bijvoorbeeld door in kleine groepjes te toetsen. In het Rotterdamse hebben we ook met de drie scholen meegedaan aan een project gericht op spelling. Het zijn de enige speciale scholen die meedoen, de rest is regulier basisonderwijs. Wij lopen ongeveer even hard mee met die scholen. We willen een gewone school zijn, ook met uitjes en schoolreisjes. Voor onze kinderen is dat erg belangrijk, omdat veel van hen dit soort uitjes vanuit hun eigen thuis nauwelijks hebben.

Eerder begeleiden

Het grootste gedeelte van onze leerlingen blijft aangewezen op het vso of het vmbo. Leerlingen komen met een leerachterstand binnen in groep 5, maar ook in groep 7 of 8. Dat is vaak te laat. Veel basisscholen hebben een heel goede zorgstructuur en houden de leerlingen op school. Dat is goed, maar soms zouden ze eerder moeten

worden doorverwezen. Wij hebben meer expertise en mogelijkheden om hen te begeleiden en met hen resultaten te boeken. Het vso groeit explosief, ook omdat het reguliere voortgezet onderwijs vaak onvoldoende zorg kan bieden. Als ik kijk naar onze schoolverlaters, dan gaan er veel naar het vso, 22 van de 28, maar deze kinderen hebben dan minder teleurstelling.

Ouderbetrokkenheid

Veel ouders nemen plaats op de tribune. Wij willen dat zij de verantwoordelijkheden gaan pakken en hun kinderen helpen. Bij de intake van kinderen maken we dwingender afspraken: er wordt iets van hen verwacht c.q. geëist. Als ouders thuis meedoen zie je het meteen aan het gedrag van het kind. We betrekken ouders meer en meer bij het handelingsplan: zij mogen zelf verwoorden welke doelen zij met hun kind hebben.

Eigen baas

Overal in Nederland komen mensen bij elkaar om over kinderen te praten, wij vinden vooral dat je met hen moet praten. Op elke locatie hebben we een leerlingenraad waar leerlingen zeer serieus worden genomen. Zij kunnen zelf aangeven wat er aan de hand is, dat wordt neergelegd in notulen en actielijstjes. Zo leer je ze ook het eigen bestaan te regisseren en eigen baas te zijn. Je kan in een bepaalde situatie terechtkomen, maar je moet er zelf uit kunnen komen. Daar mag je wel hulp bij vragen. Kom uit het slachtoffergedrag en pak je eigen leven op. Dat is onze visie op zelfredzaamheid." ▪

Leraren worden enthousiast en kinderen krijgen plezier.

Kinderen die dat nodig hebben, zitten afgeschermd in een eigen ´kantoortje´.

Aandacht voor didactische mogelijkheden

Dirk de Witte, groepsleerkracht Koraal (ASS-groep)

"Een ASS-groep is een klas waarin kinderen zitten met een aan autisme verwante contactstoornis. Deze kinderen hebben behoefte aan een ander klimaat, zij beleven de wereld om hen heen anders. Wanneer kinderen met gedragsproblemen en een autistische stoornis bij elkaar in een klas zitten, begrijpen ze elkaar vaak niet goed. Dat kost veel overbodige energie en tijd.

Eigen kantoortje

Elk kind heeft een eigen rooster met daaraan gekoppeld eigen lesmateriaal. De kunst is dat je de kinderen niet frustreert, maar hun competenties tot aan het randje toe uitdaagt. De inrichting van het lokaal en het klassenmanagement zijn aangepast. We hebben een bureau als eiland in de klas staan en de kinderen zitten er in groepen omheen. De kinderen die dat nodig hebben, zitten afgeschermd in een eigen 'kantoortje', zodat je minder prikkels hebt. De basisvakken bieden we aan op een manier die dicht bij de kinderen staat. Interactieve werkvormen zijn lastig, dat is inherent aan de stoornis. De informatieverwerkingsstoornis zie je op alle vlakken. Autisme uit zich bij ieder kind weer anders. Zo schrikt de een van aanraking, de ander heeft juist moeite met afstand houden. We hebben werkvormen bedacht om binnen een groep succeservaringen op te doen. Zo gaan we bijvoorbeeld op school logeren in plaats van op kamp. Kinderen ervaren de veiligheid en bekendheid van de school en doen vanuit deze basis nieuwe, grensverleggende, ervaringen op.

Doelgericht

Een paar jaar geleden hebben we de stap gezet om anders les te gaan geven. We waren gericht op de doelgroepen en hoe je daarop kan aansluiten. Dan geef je minder aandacht aan didactische mogelijkheden. Hoe duidelijker het voor de leraar is wat hij met een kind kan bereiken hoe doelgerichter hij kan werken. De vraag die de leraar zichzelf moet stellen is: Wat ik nu doe, draagt dat bij of niet?

Effectief

Als je meer aan doelen werkt, dan zal je ook meer bereiken. We bereiken veel hogere leerprestaties. Leerlingen zijn op een hoger niveau gaan functioneren, dat zie je alleen niet altijd in toetsresultaten. Kinderen zijn zich meer bewust van wat ze moeten bereiken. Ik heb een overzicht en bespreek dan waar zij extra op moeten oefenen. Ook de effectieve instructie is een gouden middel. De klassenassistenten en stagiaires worden effectief ingezet op extra lezen."

De kunst is de competenties tot aan het randje toe uit te dagen.

Isabelle Vogel, ergotherapeut

Spiergerichte activiteiten

"Als ergotherapeut ben je erop gericht om de leerlingen zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren in het dagelijks leven. Bij deze kinderen concentreren we ons op goed kunnen leren, gezamenlijk kunnen spelen, vriendjes kunnen maken en sociaal-emotionele aanpassingen. Als ik een kind krijg met bijvoorbeeld een schrijfprobleem, dan ga ik eerst goed observeren. Waarom lukt het niet om een mooie A te schrijven? Waarom hebben ze moeite met dosering? Kinderen weten zelf heel goed dat er iets niet lekker gaat.

Sensorische informatie-verwerkingsproblemen

Ik ben nu een half jaar als eerstelijns therapeut betrokken bij Instituut Mr. Schats, we zijn in de opstartfase. We hebben een screeningsmethodiek opgezet met een vragenlijst over sensorische informatie-verwerking. Sensorische informatieverwerking is het vermogen om zintuiglijke informatie op te nemen en te verwerken en de verschillende stukjes informatie aan elkaar te verbinden, zodat je adequaat reageert. Veel kinderen met autisme hebben een sensorisch informatieverwerkingsprobleem. Leraren vinden het heel fijn om met andere ogen naar een kind te kijken om te leren begrijpen waarom een kind zo reageert. Dat heeft vaak met een over- of onderprikkeling te maken.

Verzwaringsdekens en wiebelkussens

Bij kinderen met autisme komen prikkels vaak op een andere manier binnen. Met deze kinderen gaan we een sensorisch ´dieet´ opstellen en hun dag anders indelen. Vaak betekent het dat een kind meer spiergerichte activiteiten moet uitvoeren. Want uit onderzoek blijkt dat kinderen beter in staat zijn tot gepast reageren als ze met hun spieren hebben gewerkt. Het is hetzelfde effect dat je bij jezelf ziet als je naar de sportschool gaat: het voelt alsof je hoofd lekker leeg is. Het is alleen niet leeg, maar geordend. Zo heb ik een hele trukendoos met verzwaarde enkelbandjes, verzwaringsdekens en wiebelkussens. Je ziet vaak dat kinderen door de aanpassingen geconcentreerder zijn." ■

Leraren vinden het fijn om te leren begrijpen waarom een kind zo reageert.

Ik benoem wat ik van mijn leerlingen verwacht

Vanny De Bruin, leerkracht van groep Branding

"Je kan niet strikt zeggen: Dan en dan vliegen ze uit de bocht. Vaak kunnen leerlingen niet goed aangeven waarom ze boos zijn. Als de gemoederen weer zijn bedaard, kunnen ze echt gaan leren. Ik heb een kladblok. Daar schrijven ze een stukje in, dan zijn ze hun verhaal kwijt. Alleen al het feit dat iemand op de hoogte is, is vaak voldoende. Je wordt constant verrast door een nieuwe sfeer. Het helpt als je veel structuur biedt. We beginnen de dag in een rij naar binnen. Na de voordeur moet je je mond houden, zo blijft het geluid buiten en hebben de kinderen een moment om rustig te worden.

Benoemen

Ik benoem vaak wat ik van hen verwacht. Je moet daar het gesprek over aangaan. Na de toets willen kinderen heel graag weten of ze het hebben gehaald. De gedragsgroepen zitten op de eerste etage en werken in niveaugroepen. Ik ben me veel meer bewust waar kinderen uitvallen. We hebben tweemaal per jaar klassenconsultatie door de intern begeleider en de gedragswetenschapper.

Juffenplankje

Ik ga regelmatig naar een boekenbeurs. Leerlingen mogen van tevoren zeggen welke boeken we kopen. Ik heb ook een juffenplankje. De bovenste twee planken zijn mijn boeken. Daar mogen ze wel van lenen, maar dat moeten ze eerst aan mij vragen. Omdat ik er iets aparts van heb gemaakt, wil nu iedereen de boeken van mijn juffenplankje! Bij rekenen zorg ik ervoor dat ze een rekenspelletje krijgen als ze klaar zijn. Dat motiveert, dan willen ze sneller.

Rekenwedstrijd

De leesresultaten zijn duidelijk verhoogd. Dat ligt zeker aan de inzet van de nieuwe methode *Estafette*. Zwakke lezers krijgen drie keer per week extra lezen. We hebben dit jaar meegedaan met een nationale rekenwedstrijd. Voor elk niveau kregen we wekelijks vragen, die kinderen moesten beantwoorden. En opeens was er de vraag: 'Juf, wanneer mogen wij de opdrachten uitzoeken?' Enthousiasme, omdat het net iets meer was dan normaal. Binnenkort komen de resultaten. We hebben niets gewonnen, maar gaan voor elke klas een taart met een rekenlogo bestellen." ▪

Eli-anne van der Torn, ***gedragswetenschapper***

"De gedragsstoornissen op deze school zijn heel divers. Bovendien zijn geen twee kinderen met ADHD hetzelfde, dus hebben ze allemaal een andere aanpak. We werken met handelingsplannen en daarin beschrijven we welke doelen we hebben per kind. Dat zijn zowel pedagogische als didactische doelen. Ik ben er vooral voor het pedagogische stuk. We willen een kind met autisme zoveel mogelijk sociaal adequaat gedrag leren. Dat grote doel maken we klein met korte termijndoelen, uitdagend maar wel haalbaar. Bijvoorbeeld tijdens de pauze samen buitenspelen. Als kinderen gedragsmatig beter in hun vel zitten, profiteren daar ook hun leerprestaties van.

Time-out

Ik ben lid van de Commissie van Begeleiding en heb op school een soort van overzichtsfunctie. Ik doe ook intelligentieonderzoek. Alle ambulante mensen binnen de school begeleiden regelmatig leerlingen in time-out-momenten. Je gaat dan samen met het kind na waar het mis ging, hoe ze het probleem kunnen oplossen en hoe ze een volgende keer beter kunnen reageren." ▪

We willen een kind met autisme zoveel mogelijk sociaal adequaat gedrag leren.

Een leerling van groep Koraal: 'Op deze school heb ik vriendjes'

"Dit is mijn tweede jaar op deze school. Ik zat eerst vlakbij mijn huis op een school in een klas met 35 kinderen. Ze hadden voor mij een aparte plek in mijn oude klas, maar wel naast de deur. Als er iemand naar de wc ging, was ik afgeleid. Ik heb zelf bedacht dat ik daar niet goed kon werken. Ik ben eigenlijk hoogbegaafd, maar teveel afgeleid. Op die andere school wisten ze dat niet. Bij rekenen was ik altijd te laat klaar en in de pauze moest ik werk afmaken. Ik ging steeds meer achterlopen. Ik kon mijn energie niet kwijt, omdat ik maar heel kort buiten kon spelen.

Hard aan het werk

Hier moest ik heel hard aan het werk. Eerst toetsen maken, om te kijken wat ik wel kan. De tafels waren anders. Ik zit tegen een muur aan, maar wel met veel licht. Het gaat opeens heel hard. Eerst zat ik in groep 3, nu al in groep 7. Ik ben AVI uit. Ik weet heel goed wat ik wil, ik wil naar de havo. Ik word beloond als ik hard werk, want dan kan ik gaan spelen. Hier werken we voor onszelf, daardoor raken we het minder snel kwijt.

Gedragskinderen

De taxi is gewoon, niet zo vervelend, maar de andere kinderen in de taxi wel. In de taxi is er geen verdeling tussen autisten en gedrag. Eentje zet de hele boel op stelten. Maar het moet toch een keer bij elkaar komen, anders leer je het nooit. We hebben contact met de gedragskinderen tijdens schoolreisjes, buitenspelen, feestjes en film kijken. En we hebben een weekafsluiting, die kan je ook met andere klassen doen. Op deze school heb ik vriendjes. Die hebben ook allemaal een vorm van autisme. Omdat we allemaal hetzelfde hebben, begrijp je elkaar beter.

Lezen

Ik lees thuis heel veel. Ik kom vaak niet goed in slaap, dan ga ik eerst een half uurtje lezen. Na de gymnastiek hebben we AVI-lezen. We zijn dan erg druk en worden rustiger. Het hardop lezen doe ik veel, maar ik hou meer van in mijn hoofd lezen. Dat gaat veel sneller!" ■

Lotte Derksen, klassenassistent Zeester en Oceaan (kleuters en middenbouw)

"Ik werk met mijn eigen niveaugroepen en weet goed wat de toetsuitslagen van welke leerling zijn. Als ik zie dat er eentje rood heeft, dan laat ik het nog een keertje doen. Blijven de oefeningen fout, dan gaan we over tot actie. Ik vervang ook wel eens de leraar. Bij de kleuters ben ik bezig met de klasinrichting. Met de intern begeleider heb ik een schema opgezet van wat leerlingen van groep 1 en 2 moeten weten. Daarna testen we hen. Veel rood betekent dat de leraar wat moet doen, bij één kind rood ga ik er zelf mee aan de slag. Sommige kinderen komen met een lang gezicht bij het leesgroepje, dan is het een uitdaging om hen toch aan het lezen te krijgen. Bij rekenen heb ik twee jongens en één meid. Het meisje is langzaam, ik geef haar daarom vijf in plaats van tien sommen. Dan kan ze wel naar de volgende opdracht. Bovendien motiveert dat haar ook weer." ▪

Sommige kinderen komen met een lang gezicht bij het leesgroepje.

Een leerling groep Branding (6-7)

"Ik vond de 1-aprilgrap het raarste. Er was een nieuwe letter uitgevonden. En toen sloeg het nergens op. Ik vond het wel grappig, we wisten het niet. Ik heb heel veel spannende boeken gelezen. Eerst las ik helemaal niet, alleen als het moest. Ik ben een echte lezer, ik heb alle strips van de bibliotheek uitgelezen. Van elk boek schrijf ik een verslag, dan weet de juf ook waar het boek over gaat." ▪

Ik ben een echte lezer.

Als ik zo doorga, dan kan ik naar een gewone middelbare school

Een leerling van groep 7

"Ik heb AVI-plus niveau. Ik zit ongeveer vier jaar hier. Eerst vond ik het moeilijk, ik snapte het niet zo goed. Hier krijg je meer aandacht en er zitten minder kinderen in de klas. Ik heb lezen altijd wel leuk gevonden. Ik lees elke dag wel een uurtje thuis. Sommige boeken zijn spannend en grappig. Bij leuke boeken raak je nooit verveeld. Ik word rustig van lezen en lees voor het slapen gaan.

De baas spelen

Ik heb PDD-NOS (Pervasive Developmental Disorder - Not Otherwise Specified, onderdeel van het autismespectrum, red.). Dan wil je je zin doordrijven en kan je soms niet goed met andere kinderen omgaan. Je wilt de baas spelen, nu wordt dat wel steeds minder. Niemand merkt meer dat ik de baas speel. Ik heb zelf nagedacht hoe het komt en waarom ik het doe. Daardoor ging ik er meer aan werken. Ik krijg les over dat iedereen gelijk is. Vroeger was er slavernij. Toen dachten de blanken dat ze hoger waren dan anderen. Daar denk ik vaak aan, want mijn situatie is bijna hetzelfde. Anderen mogen ook hun mening uiten, het zijn geen slaven. Kinderen kunnen mij niet meer aardig gaan vinden en dan willen ze misschien niet meer met mij spelen. Ik ben blij dat ik het niet meer doe.

Ook gewone vrienden

Het liefst wil ik het hier afmaken, want ik heb hier hele goede vrienden. Maar als ik zo doorga, dan kan ik naar een gewone middelbare school. Daar ben ik erg trots op. Ik ben er niet bang voor, ik heb ook gewone vrienden." ▪

Sonja Bosch, ***speltherapeut***

"Heel veel kinderen die hier terechtkomen zijn gestruikeld en denken: ik kan toch niets. Mijn taak op deze school is om te werken aan emotionele ontwikkeling en met name aan het zelfvertrouwen. Als kinderen negatief over zichzelf denken, dan komen ze niet tot leren. Typerend is dat ze het negatieve zelfbeeld laten zien in hun gedrag. Sommige kinderen tobben met akelige dingen. Dat uit zich lang niet altijd in somber of teruggetrokken gedrag. De ontsnapping kan dan soms zijn om zich heel druk te gaan gedragen. Dan hoef je niets te voelen of na te denken. En als je straf krijgt kan je je boosheid of verdriet toch even laten gaan. Het resultaat is dat je in een negatieve spiraal terechtkomt. De functie van speltherapie is positieve ervaringen opdoen met een volwassene. Dat is ook nog eens een juf van de school. Misschien is school toch een beetje leuk. Individueel werken geeft het kind veel rust doordat de groepsdruk wegvalt.

Spelplezier

Spelen is wat ze allemaal graag doen. Door het spel gaan ze zich ontspannen en op hun eigen manier contact maken. Het spelplezier dat zo ontstaat, kennen de meeste kinderen niet. Hun spelletjes in de buitenwereld ontaarden snel in ruzie en vervelend doen. Ik heb een kamer vol speelgoed. Ik ga eerst observeren: wat vindt hij leuk? Het mooiste is als ik mee mag doen met het spel. Dan krijg ik het meest te zien waar de belangstelling naar uitgaat, hoe de energie is. Je hebt kinderen die sociaal niet vaardig zijn. Dan ben ik in het begin bezig met de basis van communiceren, maar dat gaat spelenderwijs." ▪

Sommige kinderen tobben met akelige dingen.

TIPS OM MORGEN MEE TE BEGINNEN!

- Goede sfeer; rust, veilig, duidelijk maar ook gezellig en warm. Liefde en grenzen maken van kinderen mooie mensen!
- Fouten maken mag, wel kijken naar je eigen gedrag en daarvan proberen te leren
- Een kind, een plan. Zowel pedagogische als didactische zorg afgestemd op de behoefte van het individuele kind
- Werk doelgericht in de zone van de naaste ontwikkeling
- Clusteren; werken in niveaugroepen, zodat er voldoende tijd is om gerichte instructie te geven
- Ouderbetrokkenheid; veel oudercontacten. Ouders serieus nemen, echt samenwerken. Eerlijk zijn, niet bang zijn dingen te benoemen. Ouders zelf verantwoordelijk houden, maken
- Open deuren; je hebt elkaar als collega's nodig. Alle kinderen zijn van de school, niet van een leerkracht. Deel je moeilijkheden en zorgen maar ook je plezier en successen
- Heb lol. Kinderen en collega's die plezier hebben op school leren en werken met meer plezier. Besteed tijd en aandacht aan vieringen en sociale activiteiten
- Iedereen (leerlingen, ouders en medewerkers) is regisseur van zijn/haar eigen bestaan/ ontwikkeling
- Oplossingsgericht werken. Denk in mogelijkheden in plaats van problemen. Denk *out of the box*.

Schoolgegevens

Instituut Mr. Schats, locatie Noord, Rotterdam-Schiebroek
Cluster 4
Denominatie: algemeen openbaar
Aantal leerlingen: 98
Aantal groepen: 7 groepen

Teamgrootte

Onderwijzend personeel: 9 parttime leerkrachten
Ondersteunend personeel: 5 parttime klassen-assistenten, 1 locatieleider, 1 gedragswetenschapper, 1 parttime intern begeleider, 1 parttime maatschappelijk werker, 1 parttime speltherapeute, 1 parttime vakleerkracht gym, 1 conciërge.

Organisatie

Instituut Mr. Schats is onderdeel van Stichting Horizon, Instituut voor Jeugdzorg en Onderwijs. Horizon heeft een totale capaciteit van 279 plaatsen voor 24-uurs behandeling, 744 plaatsen voor pleegzorg, 103 plaatsen ten behoeve van dagbehandeling en 120 plaatsen voor intensief ambulante hulp. Daarnaast beschikt Horizon over ruim 1350 leerlingplaatsen in het cluster 4 onderwijs, speciaal onderwijs voor jongeren met gedragsproblemen.

Visie

De werkwijze van Horizon is vraag- en resultaatgericht. De medewerkers gaan uit van de hulp- of leervraag van het kind en de ouders en er worden duidelijke afspraken gemaakt over de doelen die haalbaar zijn op het gebied van het gedrag, het leren, de opvoeding en de vrijetijdsbesteding De integratie van zorg en onderwijs speelt een belangrijke rol.
Stichting Horizon heeft een leerstoel orthopedagogiek ingesteld bij de Universiteit Leiden.

Project Opbrengstgericht werken

Opbrengstgericht werken vindt op Instituut Mr. Schats plaats op de volgende manier:

1. Bepaal aan de hand van methodegebonden toetsen en Cito-toetsen het beginniveau van het kind
2. Cluster je leerlingen in niveaugroepen (maximaal 3 niveaugroepen per leerkracht)
3. Formuleer je lange en daarbij horende korte termijndoelen
4. Kies je lesstof en lesmateriaal bij je doelen
5. Geef duidelijke, korte effectieve instructie
6. Laat de kinderen voldoende oefenen
7. Geef herhalingsstof aan de zwakke leerlingen en verdiepingsstof aan de vlottere leerling
8. Toets en evalueer regelmatig
9. Pas indien nodig je lessen aan
10. Herhaal bovenstaande cyclus.

Contactpersoon

Irma Bergmans, intern begeleider
E-mail: Irma.Bergmans@Horizon-jeugdzorg.nl

www.horizon-jeugdzorg.nl

